

**POLJOPRIVREDNA STRUČNA SLUŽBEA
KOSOVSKA MITROVICA d.o.o.**
38228 Kosovska Mitrovica ul.Cara Dušana 10
Tel.028/497-031,Tel/fax 028/497-044
E-mail pskm@nadlanu.com
SAJT:hpt//psss.rs

B I L T E N

BROJ II

FEBRUAR 2012

Autori:

Dipl.ing. Zoran Milosavljević

Dipl.ing. Ljiljana Gvozdić

Dipl.ing. Kosovka Jakšić

Sadržaj:

RATARSTVO-POVRTARSTVO

- Setva jarih strnih žita
- Setva jare grahorice i jarog graška

VOČARSTVO-VINOGRADARSTVO

- Rezidba voćaka

STOČARSTVO

- Ishrana zalučene jagnjadi

SETVA JARIH STRNIH ŽITA

Optimalni rok setve je najvažniji činilac u proizvodnji strnih žita. Vreme setve utiče na: dužinu vegetacije, na bokorenje, razvoj korenovog sistema, visinu biljaka, stepen iskorišćavanja NPK-hraniva, konkurentnost biljaka prema korovima a time i na prinos i kvalitet zrna. Možemo reći da početni rok setve jarih strnih žita ne postoji. Jara žita se seju tokom zime čim se ukažu vremenski uslovi t.j. čim se može ući u njivu pa do treće dekade marta meseca (u našim Kosovsko-Metohiskim uslovima).

Njihov korenov sistem se razvije na dubini do 60sm dubine. Jara strna žita se kod nas seju posle kukuruza i osnovna obrada se obavlja kasno u jesen na dubini do 20sm. kojoj predhodi đubrenje NPK u količini od 300kgr/ha. Predsetvena priprema se obavlja čim se gornji sloj zemljišta dubine do desetak santimetara prosuši. Lakom drljačom se zadrlija površina zemljišta koju su niske temperature (mraz) i vlaga dovele do mrvičaste structure. Da bi sačuvali zimsku vlagu u zemljištu, druga oruđa (tanjirača, freza) ne treba uvoditi u pripremu zemljišta.

Ranija setva garantuje veći rod jarih strnih žita.

Rezultati dobijeni duži niz godina u ogledima koje pokriva naša služba pruža dosta informacija o novim i u proizvodnji proširenim vrstama-sortama jarih strnih žita pa iz tih razloga preporučujemo :

Vrsta	Sorta	kgr/ha semena
I. Pšenica (fakultativna)	1. Nevesinjka	260-300
Pšenica jara	2. Nataša	260-300
-/-	3. Venera	260-300
	4. Marija	260
II. Ječam jari	1. Dinarac	180-200
-/-	2. Dunavac	180-200
-/-	3. Jadran	180-200
-/-	4. Pek	180-200
-/-	5. Viktor	180-200
-/-	6. NS-448	180-200
III. Jari ovas	1. Rajac	150-160
-/-	2. Slavuj	150-160
-/-	3. Lovćen	150-160
IV. Triticale (fakultativni)	1. KG-20	300-330
-/-	2. Favorit	300-330
-/-	3. Trijumf	300-330
Jari tritikale	4. Vojvoda	300

-/- 5.Zlatar 300 Setvu fakultativnih sorata pšenice i tritikalea treba obaviti nešto ranije od jarih sorata(do 15.03).

SETVA JARE GRAHORICE I JAROG STOČNOG GRAŠKA.

Setva jarih jednogodišnjih mahunarki vremenski se poklapa sa setvom jarih strnih žita i najbolje prinose daje gajenjem u plodoredu posle strnih žita. Kada se završi žetva strnih žita izvodi se strnikanje na dubini od 10-12sm., a novembra meseca osnovna obrada zemljišta na dubini 20-25sm kojoj predhodi osnovno đubrenje sa NPK-đubriva u količini od 250-300 kgr/ha.

U drugoj polovini februara pa sve do treće dekade marta možemo sejati ove dve mahunjače. U ovom vremenu čim dozvole vremenski uslovi da može traktor ući u njivu bez nekog velikog sabijanja zemljišta (gornji sloj prosuši na desetak santimetara) izvršićemo ravnjanje zemljišta drljačom. Zbog žetve (kosidbe) površina treba da je ravna. Setvu u našim uslovima radimo ručno a poželjna je setva sejalicama za pšenicu.

Kod jarog stočnog graška sorte NS-Junior setvena norma je oko 150 gkr/ha. Kod krupnozrnih sorti jarog graška Jezero i Javor preporučuje se setvena norma u količini od 270-300 kgr/ha. Sorta NS-Junior obezbeđuje između 40 i 50 t/ha zelene mase sa udelom sirovih proteina u suvoj materiji do 24%. Posедуje genetski potencijal za prinos zrna do 5t/ha uz sadržaj sirovih proteina i do 28%. Sorta jarog graška Jezero postiže redovan prinos zrna u granicama od 3,5-4,5 t/ha odličnog kvaliteta. Sorta Javor ima genetski potencijal za rodnost i preko 5 t/ha a ostvaruje redovan prinos do 4,5 t/ha. Prosečan sadržaj sirovih proteina je oko 25%.

Jara grahorica se na našim terenima gaji dosta dugo, većinom kao kabasta hrana u ishrani domaćih životinja (goveda i dr.). Količina semena po ha je oko 100 kgr. Gaji se u smeši sa strnim žitima a najkorisnija je kombinacija sa ovsem. Obično treba sejati 100-120kgr grahorice plus 20-35 kgr. ovsa po jednom hektaru.

Daje visoke prinose od 35-40 t/ha zelene krme i 7-8 t/ha sena u različitim agroekološkim uslovima, uz udeo sirovih proteina u suvoj materiji od 21%.

Služba za ratarstvo i povrtarstvo

REZIDBA VOĆAKA

Rezidba mladih voćaka za formiranje krune treba da obezbedi čvrst skelet koji će u punoj rodnosti podneti težinu drveta, lisne mase i plodova bez povijanja grana i lomljenja. Potrebno je formirati takav oblik krune, koji će kad voćke budu u punoj rodnosti omogućiti upotrebu mehanizacije.

Cilj je da se dužina nerodnog perioda svede na minimum.

Rezidba voćaka za rod predstavlja važnu pomotehničku meru.

Voćka ima dva perioda, period vegetativnog porasta i period plodonošenja. Bez stalne i umerene vegetativne aktivnosti u periodu pune rodnosti, nema ni redovnog obnavljanja rodnih grana, pa ni redovne rodnosti.

Zadatak osnovne rezidbe je višestruk, a prvenstveno upravljanje razvićem vegetativnih i reproduktivnih organa voćaka.

Rezidbom voćaka za rod reguliše se redovna rodnost, tj. otklanja alternativno plodonošenje. Nastoji se da se reguliše redovno rađanje svake godine uz bolji kvalitet plodova. U početku rodnosti rezidba se lakše sprovodi nego sa starenjem voćaka kada je i održavanje teže.

Neizvođenje ili nepravilno izvođenje rezidbe ostavlja loše posledice na razvoj i plodonošenje voćaka. Razviće se guste krune sa slabijim skeletnim granama sklonim lomljenju. Obrazovaće se mali broj rodnih grančica, a povećaće se i osetljivost prema bolestima, štetočinama i mrazevima.

Rezidba se podešava prema periodu razvitka voćaka, obliku krune i visini stabla.

Intenzitet rezidbe se određuje u odnosu na rodnost pupoljaka. To predstavlja odnos između rodnog i nerodnog drveta.

- Kada je potencijalna rodnost niska - ostavljaju se svi rodni pupoljci.
- Kada je umeren broj rodnih pupoljaka - preporučuje se umerena rezidba.
- Kada se utvrdi visoka rodnost – ići na jaču rezidbu.

Prilikom obavljanja rezidbe gledati da se zadrži već obrazovan uzgojni oblik krune.

Treba sprečiti ogoljavanje donjih delova krune, a rodno drvo održati u nižim delovima.

Važno je otvoriti i prosvetliti krunu. Istovremeno je potrebno odstraniti nerodne grane i grančice. Ukloniti, po konkretnoj potrebi u zasadu, sve sasušene povređene, zakržljale, bolesne i zaražene grane i grančice. Odstraniti i grane koje rastu ka unutrašnjosti krune, ili su blizu, ili se ukrštaju.

Zimska rezidba ima presudan značaj na uspevanje voćaka, a naročito na pravilan odnos između razvitka i plodonošenja. Njenim pravilnim izvođenjem reguliše se rodnost i kvalitet plodova.

Cilj sprovođenja zimske rezidbe za rod je da zasadi što duže kvalitetno plodonose.

Podmlađivanje voćaka predstavlja rezidbu kojom se vegetativno oslabljene voćke za kraće ili duže vreme ponovo dovode u stanje vegetativnog porasta. Sprovodi se u slučajevima:

- kada je kruna suviše visoka i ima ogoljene skeletne grane;
- kada po prestanku rastenja počinje masovno sušenje pojedinih jačih grana, a na njima se pojave vodopije;
- kada je kruna usled lomljenja grana pod teretom roda, snega ili vetrova jako oštećena.

Lakše se sprovodi kada je kruna pravilnije odnegovana. Sastoji se iz jakog ili veoma jakog skraćivanja svih grana krune. Stvaraju se uslovi da se iz spavajućih i adventivnih pupoljaka razviju nove grane i grančice. Gledati da kruna kasnije bude što je moguće pravilnija. Preseci moraju biti što bolji i kraći.

Cilj sprovođenja podmlađivanja je da se period rodnosti što više produžava.

Rezidbu treba sprovoditi uz odgovarajuće vremenske uslove i stanje voćaka.

ISHRANA ZALUČENE JAGNJADI

Ishrana zalučenih jaganjaca umnogome zavisi od njihove namene, odnosno da li će se ostaviti za priplod ili tov. Najbolja hrana za jagnjad koja se ostavlja za priplod je paša dobrog kvaliteta, uz prihranjivanje izvesnom količinom koncentrata.

Količina koncentrata zavisi od kvaliteta pašnjaka i najčešće se dodaje u količini od 200-250 g. Posle zalučivanja jaganjaca smanjuje se njihov dnevni prirast. Za ishranu zalučene jagnjadi, pored korišćenja paše, može se koristiti silaža, zatim seno kao i smeša koncentrata. Količina koncentrata se posle privikavanja jagnjadi na korišćenje veće količine paše postepeno smanjuje u obroku i na kraju izostavi. Ishrana jagnjadi uzrasta između 8 i 12 meseci, u zimskom periodu se sastoji od 0.5 kg sena, 2 kg silaže kao i manje količine koncentrata (100-200 g). Jedinkama uzrasta više od godinu dana povećava se količina silaže u obroku (2-4 kg), dok količina koncentrata i sena može ostati ista. Smeše koncentrata za ishranu zalučene jagnjadi sastavljaju se od smeše zrna žitarica uz dodatak po mogućnosti oko 20% uljanih sačmi (suncokretova ili sojina sačma), ili nekog drugog hraniva bogatog proteinima. Pri ishrani jagnjadi namenjene za priplod nastoji se da u uzrastu od 7-8 meseci postigne telesnu masu od 40-45 kg.

Sa tom telesnom masom i u tom uzrastu jagnjad (već odrasle jedinke) će biti u priplodnoj kondiciji i dobro pripremljena za pripust. Zbog toga se ishrana tako podešava da jagnjad prosečno dnevno dobije u mesu oko 200 g. Prirast jagnjadi namenjene za priplod se kontroliše kako zbog slabe ishrane jagnjad ne bi zaostajala u porastu ili se, zbog preterane ishrane, utovala, što takođe, nije poželjno.

Ishrana rano zalučene jagnjadi :

Ovim metodom se u muznih ovaca povećava proizvodnja mleka za ishranu ljudi kao i za preradu u različite proizvode. Rano zalučivanje omogućuje takođe povećanu proizvodnju jagnjadi. U proizvodnom ciklusu ovaca koji traje godinu dana pojavljuje se i tzv. neproductivni period u kom ovce ne daju mleko i nije bremenita a koji obično traje 2-4 meseca. Rano zalučivanje jagnjadi skraćuje ili potpuno eliminiše ovaj neproductivni period ovaca tokom godine. Ukoliko se pravilno hrani rano zalučena jagnjad postiže gotovo iste priraste kao i ona jagnjad koja sisa svoje majke.

Ako ovca nema dovoljno mleka (naročito pri othranjivanju blizanaca), ranim zalučivanjem jagnjadi omogućuje se postizanje boljih prirasta nego pri ishrani na sisi. Da ne bi usled neadekvatne ishrane došlo do usporavanja prirasta, u praksi se preporučuje da se jagnjad ne zalučuje dok ne poveća svoju telesnu masu u odnosu na porođajnu bar 2,5 do 3 puta više. Rano zalučena jagnjad (posle dve nedelje) obično se hrani zamenama za mleko. Pored toga, jagnjad se prihranjuje kvalitetnim senom i smešom koncentrata koja pored zrna žitarica sadrži i oko 10% proteinskih hraniva.

U slučaju kasnijeg zalučivanja, sa oko 30 dana uzrasta, umesto zamene za mleko može se u ishrani upotrebiti smeša koncentrata koja sadrži 16% proteina. Uz ovakvu smešu koncentrata daje se i kvalitetno seno po volji. U to doba u jagnjadi su organi za varenje već dobro razvijeni, tako da mogu uspešno variti čvrstu i grublju hranu.

Služba za stočarstvo